

EDİTÖRLERDEN EDITOR'S LETTER / VON DEN EDITOREN

Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi olarak 2019/Kış 20. sayımızı siz değerli okuyucularımız ile buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Dergimiz her sayısında olduğu gibi, bu sayıda da kendi alanlarında bilim camiasına ve literatüre katkı sunacak değerli araştırmacıların makale, derleme ve tanıtım yazılarıyla yayın hayatını sürdürmektedir. Yine siz kıymetli okuyucularımızın da teşvikiyle önümüzdeki sayılar için daha da güçlü bir biçimde yolumuza devam etmeyi planlamaktayız.

Alevi-Bektaşî Kültür Enstitüsü olarak dergimizin yanı sıra sürdürdüğümüz akademik faaliyetlerimize 2019 yılının ikinci yarısında da devam etmenin kıvancını yaşıyoruz. Editör kurulumuz tarafından düzenlenen ve Doç. Dr. Mehmet ERSAL'ın Akademik Koordinatörlüğünü yaptığı ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin himaye ettiği "İzmir Alevilik-Bektaşılık Günleri" kapsamında "Bilim-Sanat-İcra" aşamalarından oluşan görkemli etkinlikte yer almak ve katkı sunmak bizleri ayrıca bahtiyar etti. Etkinliğin Alevi ritüellerini konu alan ilk sempozyum olma özelliğini taşıyan "Uluslararası Alevi Ritüelleri Sempozyumu" adlı bilimsel ayağında, birçok ülkeden ve Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinden konunun uzmanı bilim insanları konu üzerine birikimlerini dinleyicilere aktardı. Etkinliğin "Aşkla Semah Dönenler" adlı ikinci ayağında, cem ritüellerinde icra edilen semahlar geleneğe uygun biçimde icra edildi. İnanç sisteminde On İki İmamlara atfen Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye'nin farklı yörelerinden on iki ocağın geleneksel temsilcileri tarafından aşkla semah dönüldü. Semahın seyirlik bir gösteri olmadığı ve inancın en temel öğelerinden biri olduğu vurgusu ile birlikte salonu hıncahıncı dolduran kalabalık eşliğinde ibadet huşu içinde izlendi. Üçüncü gün ise Alevi-Bektaşî inancının en bilinen yönlerinden olan deyişler, Sabahat Akkiraz ve İran Tebriz'den gelen Grup Müştak'ın icralarıyla can buldu. Alevi-Bektaşî Kültür Enstitüsü olarak böyle bir etkinliğin parçası olmak bizleri onurlandırdı.

Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısında sekiz özlü makale, bir derleme ve iki kitap tanıtımına yer verilmiştir. Bu kapsamda sayının ilk makalesi olan ve Cahit Telci tarafından kaleme alınan "*Ali'den Yar Ali'ye, Şab Kulu'ndan Allah Kulu'na: XVI. Yüzyıl Erzincan ve Kemah Şehirleri Kişi Adları Hakkında*" adlı makalede, Erzincan ve Kemah'a ait 1518 tarihli tahrir defteri ile 1530 tarihli mufassal defterler üzerinden hareketle Safevi sonrası yöredeki nüfusun ad verme geleneği tespit edilmiş ve bu iki şehir ahalisinin önemli bir kısmının Osmanlı toplumunda daha sonraki dönemlerde de Alevi olarak

adlandırılacak zümreleri oluşturmakta oldukları dolayısıyla bu ad verme geleneğinin muhtemelen bir Savefi/İran/Türkmen geleneği olarak değerlendirilebileceği tezi üzerinde analizlere yer verilmiştir. Telci'nin çalışması, tahrir defteri kayıtları ve ad verme geleneği üzerinden bilhassa 16. yüzyılda Osmanlı Devleti sınırlarındaki Alevi varlığını gözler önüne sermesi bakımından önemli bir yerde durmaktadır.

Dergimizin 20. sayısının ikinci makalesi olan “*XVI. Yüzyılda Eleşkirt, Şelve, Diyadin, Bayezid ile Ovacak Sancaklarındaki Kişi Adları Üzerinde Tasavvuf ve Hz. Ali Muhabbetinin Yansımaları*” başlıklı çalışma Mehmet Salih Erpolat tarafından kaleme alınmıştır. Makalede, günümüzdeki Ağrı ilini oluşturan sancaklarda yaşayan kişilerin adlarının Osmanlı Dönemi arşiv belgelerinden tespitini konu edinilmiştir. Erpolat'ın çalışmasında Eleşkirt, Şelve, Diyadin, Ovacak ve Bayezid (Doğubeyazıt) sancaklarındaki kişi ve yer adlarının tamamını görmek mümkün olacağı gibi, bölgedeki ad verme geleneği üzerinden 16. yüzyılda Alevi varlığı hakkında da okuyucuların önemli ölçüde bilgi sahibi olacağı kanaatindeyiz.

Zahide Ay tarafından kaleme alınan “*Doğu Türkistan'da Ahmet Yesevi, Yesevilik ve Yesevi Geleneği*” adlı çalışmaya dergimizin bu sayısında üçüncü makale olarak yer verilmiştir. Çalışmada, Türk Müslümanlığının kökeninde Ahmed Yesevî'nin merkezi ve çok önemli yeri olduğuna dair tezin günümüzdeki geçerlilik durumu, yazarın 2015 ve 2016 yıllarında Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği saha çalışmalarıyla desteklenerek değerlendirilmiştir. Fuad Köprülü'den beri akademik çevrelerce tereddütsüz kabul gören bu merkezi görüşün doğruluğu bu sayede tahkik edilerek ve Köprülü'nün 1918 yılında yayımladığı *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* eserindeki tablonun aynısının geçerli olduğu bir sosyal çevrenin varlığı yazar tarafından bilim camiasıyla paylaşılmıştır. Ayrıca makalede, güney Türklerinin, Pamirler'in doğusunda, Doğu Çağatay Hanlığı topraklarında kalan kısımlarındaki İslamlaşmada Yesevî etkisi olup olmayacağı sorusu, ağırlıklı olarak Hoten olmak üzere, Doğu Türkistan'da yazar tarafından gerçekleştirilen saha araştırmalarına dayalı verilerle tartışılmıştır. Yesevilik'in bölgede günümüzdeki durumunun tespiti ve mevcut literatür bilgisi ile mukayesesi konuyla ilgili birikime katkı sunduğu gibi, bu alanın güncellenmesini sağlamaktadır.

“*Hz. Ali Cenkenamelerinde Toplumsal Konumlandırmalar 'Kan Kalesi Cengi' Örnekleme*” adlı dördüncü makale Tuğrul Balaban'a aittir. Cenknâme metinlerini yapısal özellikleri üzerinden analiz etmeye yönelik olan bu çalışmada, Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin örnek metinde nasıl konumlandırıldığı ve İmam Ali'nin metnin kurgusuna ne şekilde tesir ettiği somut örnekler üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmanın, cenknâmelerin yapısal özellikleri üzerinden ortaya çıktıkları dönemin özelliklerini göstermesi

çıkarımını destekleyici değerlendirme ve çıkarımlar yapması bakımından literatüre katkı sunacağı düşüncesindeyiz.

“*Anadolu Alevî-Bektaşî İnanç Dünyasında Kurban Anlayışı ve Kurbanla İlgili Ritüeller*” adlı beşinci sırada yer verdiğimiz makale, Harun Yıldız’a aittir. Yazar, Alevî-Bektaşî toplulukları arasında kurban ritüelinin yaygın oluşunda dinî bazı motifler kadar, sosyo-kültürel ve geleneksel motiflerin de etkili olduğu görüşünden hareketle Abdal Musa Cemi, Görgü Cemi, Muharrem Cemi, Musahip Cemi, Düşkün Kaldırma Cemi, Dâr/Kabir Cemi ve Bayram Kurbanı gibi cem ritüelleri merkezli kurban uygulamalarını eski Türk inançları bağlamında ele almıştır. Makalede, Kurban ritüelinin Alevi inanç sistemindeki cem merkezli uygulamalarının eski Türk inançları bağlamında değerlendirilmesi ilgili alandaki boşluğu doldurmaktadır.

Dergimizin bu sayısının altıncı makalesi, Eray Yılmaz tarafından kaleme alınan ve “*Olmak Ya Da Olmamak II. Meşrutiyet Yıllarında İttihatçılar ve Bektaşiler (1908-1918)*” başlıklı çalışmadır. Yılmaz’ın, II. Meşrutiyet yıllarında Bektaşiler ile meşrutiyet yıllarındaki hükümetler ve İttihat ve Terakki Hükümeti arasındaki ilişkiyi irdeleyen çalışmasının, Bektaşilerin bu süreçteki mevcut siyasi otoriteden özgürlük, hak ve hürriyetlerine dayalı taleplerinin kabul görüp görmediği sorununu ve Bektaşilerin karşılaştıkları durumlara olan tepkilerini analiz etmek suretiyle alanında önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz.

Ömür Ceylan ve Mehmet Ersal tarafından kaleme alınan “*Alevî-Bektaşî Kültür Enstitüsü Arşivi Yazma Eserler Kataloğu-I*” adlı çalışmaya dergimizin bu sayısında yedinci makale olarak yer verilmiştir. Yazarlar, bu makalede Alevî-Bektaşî Kültür Enstitüsü Kütüphanesinde yer alan Alevi-Bektaşî topluluklarının şahsi arşivlerinden toplanan yazma eserler hakkında bilgileri içeren kataloglama çalışmasının ilk basamağını bilim dünyasının dikkatine sunmuşlardır. Söz konusu yazma eserlerin tespit ve tasniflerinden oluşan bilgi paketlerinin bilim dünyasına açılmasının literatüre sunacağı katkının yanında, ileride yapılacak bilimsel çalışmalara kaynak sağlaması bakımından da önemli bir kapı aralayacak niteliktedir.

Dergimizin bu sayısının sekizinci ve son makalesi ise Ahu Zeynep Duman tarafından hazırlanan “*Aydın Yılmazköy Tahtacı Alevilerinde Doğum Âdetleri*” başlıklı makaledir. Duman makalesinde, literatürde haklarında bilhassa saha çalışmasına dayalı oldukça sınırlı bilgi olan Tahtacı Alevilerinin doğum ritüelleri hakkındaki tespit ve değerlendirmelerine yer vermiştir. Bu makale vesilesiyle okuyucularımızın Aydın

Yılmazköy Tahtacı Alevileri örneklemini çerçevesinde Tahtacı Alevilerinin doğum adetleri ve uygulamaları ile ilgili özgün bilgilerle tanışacağı kanaatindeyiz.

Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısının derleme makaleler kısmında ise Ahmet Küçükalfa tarafından kaleme alınan “*Ali İlahiler: Ali İlahi İnancı ve Seyyid İna'yet Öyküleri Üzerine Röpörtaj (2014)*” adlı derleme çalışmasına yer verilmiştir. Yine kitap tanıtımı kısmında ise Şahin Atilla tarafından kaleme alınan, Halil İbrahim Şahin'e ait “*Aşıklık Yolunda Bir Kamber MATEMİ*” ve Saadet Dağ tarafından kaleme alınan, Teresa Bernheimer'e ait “*Ali'nin Ailesi: Ehlülbeyt ve İlk Aleviler*” adlı kitapların tanıtımına yer verilmiştir.

Editörlüğünü üstlendiğimiz dergimiz Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü ve birçok kişinin katkılarıyla sizlerle buluşmaktadır. Öncelikli olarak değerli araştırmalarını bizimle paylaşan yazarlarımıza, hakemlerimize, kıymetli okuyucularımıza, Derginin her sayısında mutfakta görev alan Yabancı Dil Editörlerimize, Editör Yardımcıları, Yayın Kurulu Üyeleri ve Teknik Yardımcılarımıza teşekkürlerimizi arz ediyoruz. Önümüzdeki sayılarımızda yeniden bir arada olmak temennisiyle.

Editörler

Prof. Dr. Ali YAMAN

Doç. Dr. Mehmet ERSAL

Dr. Öğretim Üyesi Bülent AKIN